

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

دانشجویان

سلامت دهان و دندان

ویژه گروه پزشکی

دکتر سید علی ربیعی

دکتر رضا یزدانی

گروه سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی
دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشجویان

سلامت دهان و دندان

ویژه گروه پزشکی

دکتر سید علی ربیعی

دکتر سید علی ربیعی، دکتر سیمین زهرا محبی

دکتر رضا یزدانی

گروه سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی

دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

سرشناسه: ریسمی، سپیده ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور: دانشتشی های سلامت دهان و دندان ویژه گروه پزشکی / پدیدآورندگان سپیده ریسمی،
سیمین زهرا محبی، رضا یزدانی؛ گروه سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی
دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران.
مشخصات نشر: تهران: طبیب تیمورزاده ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری: ۱۰۸ ص:، مصور (رنگی).
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۳۵-۰۲-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: دندان - بیماری ها

موضوع: دندان - بهداشت

موضوع: دهان - بهداشت

شناسه افزوده: محبی، سیمین زهرا ۱۳۵۴ -

شناسه افزوده: یزدانی، رضا ۱۳۴۴ -

شناسه افزوده: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران.
دانشکده دندانپزشکی، گروه سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ ۷۲۲ RK۳۰۷

رده بندی دیویی: ۶۱۷/۶۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۴۵۴۴

تیمورزاده

www.teimourzadeh.com

نام کتاب: دانشتشی های سلامت دهان و دندان (ویژه گروه پزشکی)

نویسندگان: دکتر سپیده ریسمی، دکتر سیمین زهرا محبی، دکتر رضا یزدانی

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

موضوع: دندانپزشکی - بهداشت

قیمت: ۸۹۵۰ تومان

● دفتر مرکزی (اداری):

خیابان کریمخان زند تیش میرزای شیرازی، شماره

طبقه سوم شرقی، کد پستی: ۹۸۹۸۰۹۰

تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۰۸۸۸ (خط ۱) دورنگار: ۹۸۹۸

● کتابفروشی ۱۱۶:

بولوار کشاورز، ابتدای خیابان ۱۱۶ (۵۰ متر با

از بولوار کشاورز) شماره ۶۸ کدپستی ۹۸۹۸۰۹۰

تلفن: ۰۲۱-۸۲۳۸۲۳ دورنگار: ۷۱۱۱۲

این کتاب مشمول قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۹۸/۱۱/۱۱ و قانون ترجمه و تکثیر کتاب به نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۰/۱۰/۱۶ است. به نویسی، خلاصه برداری یا برداشت بخشی از متن، شکل ها و جدول های کتاب و انتشار آن در قالب های کتاب های ترجمه تالیف خلاصه از مؤلف یا مترجم بدون اجازه کتبی از نشر غیر قانونی است و موجب پیگرد قانونی می شود.

مقدمه

سلامت دهان جزئی از رفاه و سلامت عمومی است که کیفیت زندگی، براد، اعتماد به نفس و روابط اجتماعی آنها را تحت تاثیر قرار می دهد. وجود اینکه بیماری های دهان قابل پیشگیری هستند، افراد زیادی سراسر دنیا به این بیماری ها مبتلا می شوند. این بیماری ها دارای منته گسترده ای هستند و از سرطان های دهان، نوما، پوسیدگی دندان، بیماری های لثه، تا سایش های دندانی و فلوروزیس را در بر می گیرند. حقیقات نشان می دهند که در سال ۲۰۰۰ در آمریکا یک چهارم افراد رگسال دچار بیماری های پریدونتال شدید بوده اند. همچنین، سالانه ۳۰۰۰ فرد مبتلا به سرطان دهان تشخیص داده می شوند. در ایران نیز یک مطالعه کشوری حدود ۷۰٪ گروه سنی ۱۹-۱۵ ساله، مشکلات پریدونتال متوسط (خونریزی و جرم) و بیش از ۵۰٪ گروه سنی ۴۴-۳۵ ساله، مشکلات پریدونتال شدید داشتند.

عدم آگاهی از اهمیت سلامت دهان، کمبود دسترسی به مراقبت های دندانپزشکی، در دسترس نبودن میزان کافی اعمال پیشگیرانه مثل: فلورایداسیون آب، مکمل های فلوراید و شیارپوش (sealant) دندانی از فاکتورهای موثر در افت وضعیت سلامت دهان هستند. مین کنندگان مراقبت های اولیه سلامت (primary health care provider) به ویژه پزشکان، پرستاران، کارکنان بهداشت خانواده و اکسیناسیون، احتمال برخورد و ارتباط بیشتر با گروه های متفاوت سنی جمله مادران باردار یا دارای نوزادان و کودکان کم سن را (در مقایسه دندانپزشکان) دارند و برای پیشگیری از بیماری های دهان، دارای موقعیت بهتری از دندانپزشکان هستند. بنابراین لازم است که این گروه از ریسک فاکتورهای مرتبط با بیماری های دهان و دندان، طریقه پیشگیری از این بیماری ها، درمان موارد اورژانس و ارتباط سلامت دهان با سلامت عمومی آگاه باشند تا بتوانند به موقع در زمینه ارتقاء سلامت دهان تصمیم های موثر و مناسب بگیرند.

پزشکان، پرستاران، کارکنان بهداشت خانواده و واکسیناسیون به طور خاص نیازمند دانش و مهارت در زمینه سلامت دهان و دندان کودکان هستند؛ زیرا بیماری دهان و دندان در کودکان شایع است و بی عدالتی در طبقات اقتصادی- اجتماعی و نژادهای مختلف و کمبود دسترسی به دندانپزشک برای بسیاری از کودکان وجود دارد. تعداد ویزیت‌های تأمین سلامت عمومی برای کودکان زیر ۲ سال ۱۸۰ برابر ویزیت‌های دندانپزشکی و برای کودکان ۲ تا ۵ ساله، ۵ برابر است. یک مطالعه گزارش می‌کند که در سال ۱۹۹۸ فقط ۱۲٪ از کودکان از خدمات دندانپزشکی استفاده کرده بودند؛ در حالی که ۶۸٪ از خدمات پزشکی بهره برده بودند. بنابراین ادغام حرفه‌ای پزشکی و دندانپزشکی و شرکت افراد حرفه‌ای غیردندانپزشک در ارائه خدمات سلامت دهان به عنوان راهی برای کمک به رسیدن به هدف ارتقاء سلامت دهان و دندان جامعه مورد تأکید است.

همان طور که پیش‌تر ذکر شد، بیشتر بیماری‌های دهان و دندان به وسیله مداخلات زودهنگام قابل پیشگیری هستند و می‌توانند به وسیله افزایش آموزش پزشکان، پرستاران، کارکنان بهداشت خانواده و واکسیناسیون در زمینه سلامت دهان، تا حد زیادی کاهش یابند. این افراد می‌توانند از طریق مشاوره با بیمار و ارجاع به موقع به دندانپزشک انجام معاینات غربالگری دهان و دندان و مداخلات پیشگیرانه، نقش مثبتی در پیامدهای سلامت دهان در افراد آسیب پذیر داشته باشند. در این کتابچه سعی شده است که اطلاعات مربوط به سلامت دهان و دندان پزشکان گرامی، پرستاران و کارکنان محترم بهداشت خانواده و واکسیناسیون را ارتقاء دهیم تا با همکاری این عزیزان در جهت بهبود وضعیت سلامت دهان جامعه گامی مؤثر برداریم.

کتابی که پیش رو دارید مجموعه ای است از نکات کاربردی مراقبتهای سلامت دهان و دندان که امید است پاسخگوی سوالات و نیازهای کادر پزشکی غیر دندانپزشک در این زمینه باشد. بیماریهای دهان و دندان شیوع بالایی دارد و عدم دسترسی مناسب و به موقع بسیاری از افراد به دندانپزشک ما را بر آن داشت تا با تهیه راهنمایی عملی برای افرادی که بیشترین ارتباط را با بیماران دارند، به آنها کمک کنیم تا با پیشگیری و درمان به موقع مشکلات دهان و دندان، از عوارض نامطلوب آن در جامعه جلوگیری کنند.

از آنجا که این کتاب با هدف استفاده و کاربرد عملی عزیزان شاغل در حرف پزشکی تهیه شده، از همکاران گرامی تقاضا داریم ما را از نقطه نظرات خود، کاستی ها و نقائص موجود آگاه کنند. سپاس فراوان از تمام کسانی که در تهیه این مجموعه ما را یاری کردند به ویژه سرکار خانم طاهره هاشم بیگی به خاطر حمایتهای بی دریغشان.

دکتر سپیده ربیعی دکتر سیمین زهرا محبی دکتر رضا یزدانی

هرست مطالب

- ۳ بیماری‌های دهان و دندان در بزرگسالان
- ۳ پوسیدگی
- ۴ تعریف پوسیدگی
- ۵ پلاک میکروبی
- ۶ مکانیسم ایجاد پوسیدگی
- ۷ عوامل ایجادکننده پوسیدگی
- ۱۴ بیماری‌های بافت نگه دارنده دندان (ژنژیویت و پریودنتیت)
- ۱۴ ژنژیویت
- ۱۵ پریودنتیت
- ۱۶ هیپرپلازی‌های لثه‌ای
- ۱۷ خشکی دهان
- ۱۸ علل دارویی
- ۱۸ شرایط و بیماری‌های سیستمیک
- ۱۹ از دست دادن دندان‌ها و عوارض آن
- ۲۱ ضایعات حفره دهان
- ۲۱ سرطان دهان
- ۲۳ پیشگیری

- ۲۷..... بیماری های دهان و دندان در کودکان
- ۲۷..... پوسیدگی
- ۲۸..... عامل ایجاد پوسیدگی در کودکان
- ۳۰..... تظاهرات پوسیدگی
- ۳۲..... عوامل ایجاد کننده پوسیدگی در کودکان
- ۳۲..... پیشگیری
- ۳۵..... توصیه های کلی
- ۳۶..... توصیه های اختصاصی سنین مختلف
- ۳۷..... دندان در آوردن
- ۳۹..... تغییر رنگ با قطره آهن
- ۴۰..... عادات مکیدن غیر تغذیه ای
- ۴۱..... تنفس دهانی
- ۴۲..... از دست دادن زودهنگام دندان های شیری
- ۴۳..... براکسیسم
- ۴۴..... فیشورسیلنت تراپی
- ۴۴..... آنچه شما می توانید به والدین بیمار خردسال خود توصیه کنید
- ۴۵..... موارد ارجاع به دندانپزشک

- ۴۹.....هداشت دهان در دوران بارداری
- ۴۹.....ژنژیویت و پریودنتیت
- ۵۰.....درمان
- ۵۰.....عوارض
- ۵۱.....گرانولوم بارداری
- ۵۱.....سایش های اسیدی
- ۵۲.....درمان های دندانپزشکی در دوران بارداری
- ۵۴.....پیشگیری
- ۵۴.....آنچه شما می توانید به بیمار باردار خود توصیه کنید
- ۵۶.....موارد ارجاع به دندانپزشک

- ۵۹.....فلوراید و کنترل پوسیدگی
- ۶۰.....مکانیسم اثر فلوراید
- ۶۰.....منابع دارای اثر موضعی
- ۶۰.....خمیر دندان حاوی فلوراید
- ۶۲.....دهانشویه های فلوراید
- ۶۳.....ژل و کف فلوراید
- ۶۴.....وارنیش فلوراید
- ۶۵.....منابع فلوراید دارای اثر سیستمیک
- ۶۶.....فلوروزیس
- ۶۷.....مسمومیت با فلوراید

۵

- ۷۱ مشکلات حاد دهان و دندان
- ۷۱ درد دندان
- ۷۱ تشخیص
- ۷۲ علل دردها
- ۷۵ انتخاب داروها
- ۷۵ مسکن
- ۷۵ آنتی بیوتیک
- ۷۸ تروماهای دندانی
- ۷۹ ضربه به دندان شیری
- ۸۰ ضربه به دندان دائمی

۶

- ارتباط بیماری های دهان و دندان با بیماری
- سیستمیک
- عوارض عفونت و آبسه دندانی
- ارتباط بیماری های سیستمیک با بیماری های پریودنتال
- عوارض از دست دادن دندان ها

منابع